

Zápis

z obhajoby disertační práce pana PhDr. Stanislava Vejvara

konané dne 24. 6. 2014

téma práce: Dějiny tělovýchovné organizace Orel v Čechách 1909--1948

přítomní: dle prezenční listiny doc. PhDr. Jana Čechurová, doc. PhDr. Magdaléna Pokorná, prof. PhDr. Robert Kvaček, doc. Jaroslav Šebek.

Předsedkyně komise doc. Magdalena Pokorná zahajuje obhajobu a představuje přítomným kandidáta.

Školitelka doc. Jana Čechurová představuje doktoranda a seznamuje komisi s uchazečem a jeho disertační prací: Stanislav Vejvar vstoupil do doktorandského studia v roce 2006, jeho diplomová práce pojednávala o Bohumilu Staškovi. Nyní pracoval na příbuzném tématu, politickém katolicismu, resp. jeho organizaci Orel v prvních 40. letech působení, a to v Čechách. Dokončení práce bylo rozpočítáno k 100. výročí Orla – směřování disertačních projektů k výročím nebývá zvykem – realizace se však opozdila. Práce ztratila tempo, neboť skloubení heuristiky a zaměstnání je asi obtížné. Doktorand je sám angažovaný v této instituci, což implikuje jeho přístup. Práce je to obsahem impozantní, nicméně má spíše podobu výročního kronikářského popisu. V textu se autor navíc soustřeďuje na zdroje orelské provenience. Moje snaha postavit to téma problémově a interdisciplinárně příliš u autora nerezonovala, ale jak jsem již podotkla, leží tu rozsahem obdivuhodná práce, a proto jsem práci doporučila k obhajobě.

Doc. Pokorná dává slovo dr. Vejvarovi.

Dr. Vejvar děkuje za slovo. Téma práce se týká české katolické organizace Orel v době jejího největšího rozkvětu. Orel nevyrostl na zelené louce, měl svoje přípravné období. Téma vymezil lety 1909 až 1948. Autor chtěl historiografii obohatit něčím, co ještě nebylo prozkoumáno. O Orlu bylo psáno v různých skriptech např. na konci 60. let. Obsáhlejší zprávy o Orlu vznikly až po roce 1989. Kandidát zmiňuje, že se snažil zmapovat fungování tělovýchovné organizace, v jaké interakci působila, snažil se paralelně s orelskými prameny a literaturou sledovat konkurenční tiskoviny – zejm. Sokolský věstník, sociálnědemokratický Tělocvičný ruch apod. a pokusit se v některých ohledech o srovnání. Zajímala ho světlá místa v historii i krajní okamžiky, kdy se Orel mohl dostat na scenář, neboť, jak známo, například slovenský Orel spolupracoval s Hlinkovými autonomisty. Publicisticky byly hojnější spíše útoky orelského tisku na sokolský než naopak (Orel vznikl v roce 1909 secesí ze Sokola). Autor to vysvětluje delší sokolskou historií, neboť byl Sokol organizačně vyzrálejší. Přesto všechno se snažil přiblížit nejen vnější fungování Orla od vrchu až do mikrosvěta, kupř. Roudnice nad Labem, přiznává, že někdy hodně podrobně, z toho mu ale vysvítala šablona – ideová činnost, sportovní, branně sportovní báze, celoroční strategie apod. – z čehož je možné

vyšetřovat jednotnou iniciativu a aktivitu. Autor se snažil zpochybnit dogma, že Orel byl úzce svázán s lidovou stranou. Formálně byl spojen jen osobou předsedy. Upozorňuje také, že vztahy napříč organizacemi nebyly vždy přátelské, byly i výrazně rivalské. Autor poté připomíná některé mezníky organizace, kupř. v roce 1918 jeho členové ještě nebyli členy parlamentní stráže, ale v roce 1919 se už zapojili do bojů proti Maďarské republice rad. Zmiňuje také jejich zapojení do protinacistického a protikomunistického odboje. Někteří atentátníci na R. Heydricha (J. Kubiš a J. Gabčík) byli prokazatelně v Orlu. Orel byl za Protektorátu zrušen. Skutečnost, že Orel se zařadil do boje proti totalitám a hájil celou svou existencí naši státnost, ale také hájil práva katolické církve, pokládá autor za důležité vyzdvihnout.

Předsedkyně doc. Pokorná děkuje a žádá oba oponenty, aby se vyjádřili k práci.

Prof. Kvaček říká, že práce, jejíž autor má vztah ke svému tématu, je práce intelektu, ale i srdce. Do tematiky byl autor ponořen nikoli jako pozorovatel zvnějšku, ale jako účastník. To má výhody i záporná znaménka. Výhody: práce je mimořádně faktograficky vybavena, heuristika je důkladná, odpovědnost tu byla nepochybná. Nicméně detaily jsou takové, že by je odkázal místní příležitostně publikaci, jde o kronikářský přístup, ovšem historiografická látka si žádá analýzu. Tím, že je autor účastník, tak tu analýzu nebere úplně v potaz, otázky, které si autor klade, jsou zakladatelského smyslu, jeho otázky se neptají po některých stránkách vnitřního vývoje a ani po místě a významu Orla ve společnosti, v níž se Orel pohyboval. Prof. Kvačka by například zajímalo, jaké místo měl Orel vedle silné DTJ a dalších podobných institucí. Že byly součástí Orla vnitřní sváry, je logické, každá ambiciózní organizace k sobě nabírá ambiciózní jedince. Ale oponenta by zajímalo, co Orel znamenal mimořádného, jedinečného, jaký měl společenský ohlas. Oponent se domnívá, že mimořádná heuristika práce je tak trochu prohospořádána tím, že otázky tam nejsou v takové míře, v jaké se nabízely. V některých částech podle něj práce ztrácí strukturu a řád. Prof. Kvaček upozorňuje, že úvod je do jisté míry vlastně závěrem, neboť se v něm už tvrdí, k čemu se dojde. Zaznívají v úvodu souhrnnější teze, čili autor se tak připravuje o výsledek, který má zaznít na konci. Kandidát má intenzivní vztah k Orlu. Předá tak Orlu práci, která bude jistě důležitým fundamentem, avšak nesmí se dostat do rukou kronikářů, kteří by z ní jen opisovali, musí se dostat do ruky autora samotného, aby se z ní teprve stala analýza.

Doc. Pokorná prosí o vyjádření druhého posuzovatele.

Doc. Šebek začíná svou řeč souhlasem s tím, co tu nyní zaznělo. Domnívá se, že práce je prvním shrnujícím dílem, které se týká Orla. Oceňuje heuristiku, přesto mu v práci řada věcí chybí. Souhlasí s prof. Kvačkem, že je práce zaujatá. Problematika je detailně zpracována, ale není tam „krok B“, tedy zasazení do kontextu, práce navíc sleduje pouze region Čech. Na Moravě byl ale Orel s lidovou stranou úzce provázán, více než v Čechách.

Prof. Kvaček k tomu podotýká, že Šrámek si to na Moravě pohlídal.

Doc. Šebek souhlasí a připomíná, že strana v Čechách měla silné opoziční tendence vůči moravskému centru. Upozorňuje z hlediska oponentského na církevně politický vývoj, spolek vstupoval do veřejného dění, do veřejného prostoru, zajímá ho role Orla v přelomovém roce

1929, tedy rámeček svatováclavských oslav, nebo při katolickém celostátním sjezdu 1935. Oponent se domnívá, že tam byla příležitost, mnoho otázek k badatelskému uchopení, právě tehdy se například lámal vztah církve a státu. Tyto festivity se konaly v hlavním městě, které bylo zásadně antiklerikální. Oponent by chtěl vědět, jak se dívaly na Orla státní orgány, zda v organizaci byly tendence k antidemokratismu, fašismu. Dále připomíná otázky sletů. Chybí mu více přístup s odstupem, chtělo by to více analýzy a méně detailního popisu. Pokud by chtěl autor text vydat pro potřeby Orla, bude to spíše kronikářská záležitost.

Následuje diskuze

Stanislav Vejvar odpovídá na posudky oponentů. Přijímá mnoho z kritiky, vnímá ji jako oprávněnou. Přesto se domnívá, že ve své práci na mnohé z naznačených problémů odpovídá a nebyly to jen Svatováclavské dny orelstva, převoz ostatků, účinkování na aktech (které dokonce kvantifikuje, včetně zahraničních návštěv apod.). Připomíná, že v práci popsal problematiku včetně důsledků těchto akcí. Co se například týče katolického sjezdu roku 1935, to nebyla primárně orelská akce, to byl sjezd všeho katolického lidu Československa, každá národní sekce jednala samostatně. Co se týče osobního vztahu k tématu, autor se domnívá, že díky tomu zná lépe prostředí, včetně kontaktů. V budoucnu se chce tématu dále věnovat, počítá s jeho chronologickým rozšířením i na pozdější období včetně exilu. Snažil by se problematiku dále konzultovat se současnou školitelkou a pány oponenty.

Předsedkyně Pokorná upozorňuje, že se kandidát nevyjádřil ke všem výtkám.

Doc. Šebkovi se zdá, že to četl pod jiným úhlem než autor. Ano, v textu sice kandidát zachytil všechny údaje, ale je to psáno člověkem zaujatým. Oponentovi chybí v textu, co by očekával od historické práce, to je zasazení do doby a kontextu. Disertační práce nemůže být jen prostý popis událostí.

Doc. Čechurová podotýká, že se jako školitelka snažila, aby autor vnesl do práce například genderovou tematiku, přístupy kulturní antropologie, aby to dostalo současným parametrům a nárokům.

Doc. Šebek připomíná, že předseda strany je starosta Orla. Rok 1933 je boj o vedení lidové strany a předseda se opírá o Orla, nejmasovější stranickou organizaci. Oponent chápe, že je to další práce navíc, ale největší členská základna byla na Moravě, rozměr Moravy tam měl být.

Doc. Pokorná prosí o další reakce autora.

Stanislav Vejvar připomíná, že jsou v práci pasáže týkající se mládeže a ženského cvičení.

Doc. Čechurová oponuje, že jsou tam jen jako popis a ptá se např. na otázku dobových trendů apod.

Doc. Šebek vnímá jako důležitou otázku vývoj církevního pohledu na ženu.

Doc. Čechurová připomíná, že právě na způsobu cvičení by bylo možno sledovat, zda byly ženy z pohledu církevního považovány za druhořadé pohlaví, přitom ženské členstvo byla

důležitá součást elektorátu, zajímalo by ji proto, jak byla zohledňována žena-volička a zároveň ideově náboženský pohled na ně.

Dr. Vejvar připomíná, že v práci uvedl, že tělovýchova přispěla k emancipaci ženy. Postupně se k ženám přistupovalo rovnocenně. Autor připomíná cvičení v lehké atletice, nebo účast některých žen v branných oddílech Orla, existenci ženských střeleckých oddílů. Autor se snažil na podnět školitelky popsat vnímání kultury těla apod.

Doc. Čechurová se ptá, jak to ale analyzovat, proč byly ženy oblečeny tak a tak.

Prof. Kvaček se domnívá, že by pro další fázi vývoje autora bylo dobré, kdyby si práci zalistoval a pokusil se na kus papíru formulovat otázky, které by se mu nabídky. Autor si vlastně ty otázky sám pro sebe nedefinoval. Starostou Orla byl Jan Šrámek. Jak může být předsedou tělovýchovné organizace zrovna on? Šrámek nevyskočil na hrazdu, ani nepřeskočil do dálky dál než děvčata. Starosta Sokola umí cvičit, funkcionáři sice postupně tloustli, ale byli pak nahrazeni. Že je Šrámek v čele Orla, to je podstatné. Kvaček se domnívá, že autor o problematice ví hodně údajů, ale rozhodl se, že je tam nedá.

Doc. Pokorná děkuje prof. Kvačkovi za skvělé shrnutí. Může proto nyní udělat už jen formální závěr z pozice předsedkyně komise. Ptá se, zda někdo z přítomných má ještě nějakou poznámku.

Doc. Šebek souhlasí se slovy prof. Kvačka.

Doc. Pokorná děkuje prof. Kvačkovi za podněty s tím, že pozve paní Jensenovou, aby mohlo být přistoupeno k hlasování.

Vyhlášení výsledků tajného hlasování

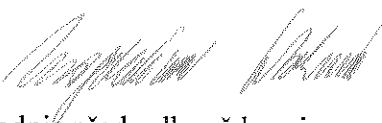
Počet členů komise 4

Kladných hlasů 3

Záporných hlasů 1

Komise navrhla udělit titul doktor (Ph.D.)

Zapsal: Pavel Horák

Podpis předsedkyně komise